

театру було вилучено з переліку пам'яток архітектури [5]. Кілька років тому тут збиралися підлітки готи, а зараз театр лише зрідка відвідують дідгтери і сталкери, залучені загадковістю історії цього місця і незвичністю споруди.

Таким чином, історія створення архітектурних споруд Харкова різноманітна, вона вражає своєю величиною та унікальністю. Освітлено декілька будівель з найцікавішою історією існування, однак місто може пишатися ще багатьма іншими будівлями з історичною цінністю. Сучасні витвори архітектури через певний час і для наших нащадків будуть історичними пам'ятками, які досліджуватимуться місцевими вченими, бо місто Харків зараз створює багато сучасних будівель з незвичайними архітектурними рішеннями.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.eparchia.kharkov.ua/churchinfo/33>
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: https://kh.vgorode.ua/news/dosuh_y_eda/54944
4. Багалій Д.І., Міллер Д.П. Том перший «Історія міста Харкова за 250 років його існування (з 1655-го по 1905-й рік)», 1995. – 168–170 сс.
5. Офіційний сайт Харківської гімназії «Маріїнська гімназія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gymnasium6.edu.kh.ua>
6. Парамонов А.В. Титар. Матеріали до історії Харківського театру. – ВД «Райдер», 2007. – 288 с.

Слободинська С.С.

студентка,

Інститут історії, етнології і права

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ НІДЕРЛАНДІВ У XVI СТ.

У XVI ст. Нідерланди вийшли на новий рівень розвитку, коли капіталістична система показала переваги подальшого суспільного розвитку. На політичній карті Європи Нідерланди вважалися територіальними колоніями Іспанії, в якій переважала феодальна система господарювання, що стримувала подальший економічний розвиток Нідерландських колоній. Як і будь-яка середньовічна держава, Іспанія вимагала асигнувати кошти з-під владних територій для утримання іспанського двору, адміністрацій та на інші потреби. Нідерланди, які переживали економічний підйом, відчували постійний тиск з боку метрополії. В результаті виникли протиріччя між Іспанією і Нідерландами, який заклав основи для майбутнього протистояння метрополії і колонією, що не могло не вилитись у збройний конфлікт. Необхідно розглянути економічний аспект, який призвів до виникнення революційної ситуації в Нідерландах.

Автор використовувала праці А. Зінченка [1], В. Степанова, А. Шевеленко [2], В. Колесника [3], Г. Кенігсбергера [4], Г. Кеймена [5], А. Піренна [6], О. Чистозвонов [7], О. Чистозвонова [8], Г. Шатохіна-Мордвінцева [9].

Мета статті – розглянути економічний фактор, що призвів до виникнення революції в Нідерландах.

У середні віки Нідерланди – це область, яка знаходилася на кордоні з Францією, північно-західна околиця іспанської імперії між Північним морем і Арденнами, де великі сеньйори оспорювали один у одного гегемонію на панування в області. У XIV-XV ст. герцоги Бургундії об'єднали ці землі під своєю владою. Після загибелі в 1477 р. Карла Сміливого Бургундська держава розпалася. У результаті Нідерландська область переходила як «бургундська спадщина» до Філіпа Красивого Габсбурга, а згодом до його сина, спадкоємця іспанської корони, Карла Габсбурга [3, с. 379].

При наміснику були три ради з дорадчими правами. Державна – з місцевих аристократів – кавалерів ордена Золотого Руна, яка обговорювала головні питання. Фінансова – відала податками. Таємна – займалася підготовкою законопроектів і адміністративних розпоряджень на ім'я намісника [3, с. 380].

Залежність Нідерландів від Іспанії визначалася тим, що з прилеглих територій збиралися певні суми податків для утримання іспанського двору, уряду і витрачалися на війни. Статхаудерами назначалися представники із місцевої аристократії і через них намісники здійснювали контроль.

У середньому дохід іспанської скарбниці в рік становив близько 5 млн. флоринів. З них Іспанія давала 500000, колонії – 500000, Італія – 1 млн., а частка Нідерландів становила 2 млн. флоринів постійних податків. Крім того, в Нідерландах щорічно стягувалися ще надзвичайні податки і збори з населення, сума яких часто досягала розміру постійних податків [9, с. 124].

Деякі вигоди мали і Нідерланди: купці і мануфактури мали доступ до спільного ринку збуту на підвладних імперії територіях, доступ до колоній і захист своїх торгових інтересів в іноземних країнах [7, с. 134]. Власники мануфактур безмитно отримували іспанську шерсть, і вони отримували заступництво. Власники грошових багатств наживалися на відкупках податків і державних позиках, одні відсотки за якими в 1556 р. склали суму 1357287 ліврів [8, с. 42].

Південні валлонські провінції з глибоко вкоріненими у них феодалними відносинами були переважно аграрними і бідними.

У Центральних фламандських провінціях переважали товарно-грошові відносини, товарне виробництво і купецький капітал [3, с. 381].

Антверпен найбільший порт Нідерландів перетворився в центр світового капіталістичного ринку. Валовий обсяг нідерландського експорту до 1560 р. становив близько 16 млн., а імпорту – близько 20-22 млн. гульденів на рік. У гаванях Антверпена часом накопичувалось понад 2000 суден одночасно. До Товарно-фондової біржі щодня сходилися тисячі

купців, фінансистів різних національностей: в місті розміщувалися також контори всіх великих банкірських домів Європи – Фуггерів, Вельзерів, Шетцев, Грімальді, де Гарої та інші. В Антверпен не тільки стікалися товари, вироблені мануфактурами і ремісниками Фландрії і Брабанта, тут в мануфактурах – обробляли англійські сукна, виробляли скляні вироби, мило, друкували книги тощо [7, с. 135].

Підкоряючись місцевим законам, іноземні купці мають можливість жити в місті на постійній основі, носити національний одяг і притримуватися звичаїв своєї батьківщини [2, с. 264-265].

Особливістю центральних провінцій була орієнтованість на іспанський торговельний ринок, залежність їх процвітання від іспанської корони [3, с. 381].

Найбагатшими європейськими володіннями Іспанії були північні Нідерланди з розвинутим кораблебудуванням, ремеслами, рибальством, морськими промислами, банківською справою [1, с. 461].

Проте, становище Нідерландів під владою Філіпа II несподівано змінилося. В 1560 р. збільшилися податки на імпорт іспанської шерсті в Нідерланди. Пізніше виникла заборона на прямий доступ нідерландських підприємців в колонії.

Все це асоціювалося з притисненнями за національною ознакою.

Першу половину 1560-х рр. ознаменували наростання банкрутств і безробіття, зростання цін і різке зниження рівня життя, що викликало сильне бродіння і навіть голодні бунти [3, с. 382].

З 1540-х рр. іспанці розпочали видобувати золото і срібло в Новому світі, використовуючи процес видобування металу із руди. Іспанська корона брала 1/5 частину видобутку [4, с. 35]. Це призвело до інфляції і ріст цін на товари першої необхідності, а в умовах розорення основної частини населення іспанська аристократія втрачала свої прибутки. Єдиним виходом було підвищення податків в Іспанії та в інших територіальних колоніях.

Для підтримки розгалуженої бюрократичної системи, військових сил і фінансування численних війн, були необхідні кошти з усіх адміністративних областей, в тому числі з Нідерландів [5, с. 252].

Величезні витрати, викликані останніми війнами Карла V, обрушилися на країну величезним тягарем податків і позик. Перехідний борг, що доходив у 1554 р. до 285982 ліврів, досяг у 1555 р. – 424705 ліврів, а в 1556 р. – 1357287 ліврів. Було закладене державне майно, довелося використовувати кредит міст і провінційних штатів. У липні 1550 р. борг фландрських штатів становив близько 3 млн. ліврів «і приблизно такі ж були борги інших штатів». До цього часу поточні асигнування були витрачені приблизно в розмірі 400000 флоринів. У листопаді герцог Савойський оцінював суми, взяті урядом під відсотки, 3909 флоринів і, незважаючи на це, повинні були ще витратити 300000 флоринів на кінноту, 601380 флоринів на розпущені піхотні полки, 766240 флоринів на міліцейські загони, 620300 флоринів на прикордонні гарнізони, не приймаючи до уваги 721200 флоринів, необхідних для утримання цих гарнізонів, 208000 для роботи кріпаків і 36800 флоринів на артилерію [6].

В березні 1556 р. Генеральні штати були скликані в Брюсселі, а 12 березня уряд вніс пропозицію про стягнення 1% з доходів з нерухомого майна і 2% від продажу товарів. Представник короля в Генеральних штатах Антуан Лален бачив вихід у поверненні до непрямих податків, або оголосити банкрутство, яке дозволило б знизити до 5% виплачуванні державним кредиторам суми. Філіпу II була асигнована одноразова сума в 1200 ліврів і понад того щорічна субсидія в 800000 ліврів протягом 9 років, з яких однак 500000 ліврів призначалися для сплати відсотків і амортизації капіталу в 2400 флоринів, який був йому надано негайно [6].

Отже, фінансова криза в Нідерландах спричинила масове банкрутство банківської системи і позбавила можливості надавати кредити для розширення торгівельної діяльності, розвитку мануфактур. Збільшився рівень безробіття і погіршився рівень життя основного складу населення. Постраждала бідна частина населення, а прибутки підприємців і купців різко скоротилися через неможливість торгувати в іспанських колоніях. Погіршення соціально-економічного стану є однією з важливих ознак виникнення соціального напруження, яка призвела до виникнення Нідерландської революції.

Список використаних джерел:

1. Зінченко А. Історія дипломатії: від давнини до початку нового часу. Навчальний посібник / Арсен Зінченко. – Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2002. – С. 461.
2. История средних веков. Хрестоматия: В 2 ч. Ч. 2. (XV – XVIII вв.) // Сост. В.Е. Степанова, А.Я. Шевеленко. – М.: Просвещение, 1974. – С. 264-265.
3. Колесник В.И. История западноевропейского Средневековья: учебное пособие / Владимир Иванович Колесник. – М.: Изд-во «Феникс», 2012. – 507 с.
4. Кенигсбергер Г. Европа раннего Нового времени 1500-1789 / Гельмут Кенигсбергер; [ред.: М. Ю. Пахалов; пер. с англ. А. А. Столяров]. – М.: Изд-во «Весь мир», 2006. – С. 35.
5. Кеймен Г. Испания: дорога к империи / Генри Кеймен; [пер. с англ. Л. Демина, В. Капустиной]. – М.: Изд-во «Хранитель», 2007. – С. 252.
6. Пиренн А. Нидерландская революция / Анри Пиренн // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://knigi.link/ameriki-evropyi-istoriya/niderlandskaya-revoljutsiya.html>
7. Чистозвонов А. Нидерландская буржуазная революция // История Средних веков: В 2-х т. / Под ред. С.Д. Сказкина. – М.: Высшая школа, 1977. – Т.2. – 336 с.
8. Чистозвонов А. Нидерландская буржуазная революция XVI в. / Александр Чистозвонов // Под ред. С.Д. Сказкина. – М.: Изд-во Академии наук СРСР, 1958. – С. 42.
9. Шатохина-Мордвинцева Г. История Нидерландов: учебное пособие / Галина Александровна Шатохина-Мордвинцева. – М.: Изд-во «Дрофа», 2007. – С. 124.